

Vijf verhalen voor de toekomst

Ignace Schops
Nathalie Oosterlinck
Jaak Rutten
Francesca Vanthielen
Stijn Meuris

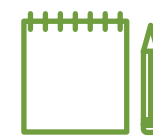
jaarverslag Nuhma 2015

Inhoud

5 / Voorwoord

visie Stijn Meuris

8 / Verslag Raad van Bestuur

visie Ignace Schops

12 / Nuhma's visie op 2016

visie Francesca Vanthielen

16 / 2015 in de kijker

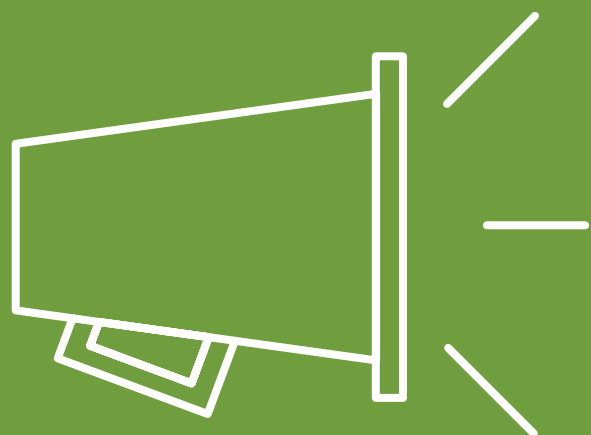
visie Jaak Rutten & Nathalie Oosterlinck

24 / Nuhma in cijfers en grafieken

37 / Verslag van de commissaris

Tony Coonen

Bij een vooruitstrevende visie hoort ook actief keuzes maken.

Terugblik op 2015

Ook in 2015 hebben we bij Nuhma hard gewerkt om van Limburg een CO₂-neutrale provincie te maken tegen 2020. Onze investeringen in hernieuwbare energie zijn nog steeds van cruciaal belang en zonder innovativiteit of uitbreiding van kennis zullen we ook niet in ons opzet slagen. In de toekomst mag u dit van ons blijven verwachten.

Het besef dat we zorg moeten dragen voor het klimaat leeft niet alleen bij ons. Doorheen dit jaarverslag laten we het woord aan een aantal klimaatexperts die hun visie op duurzame energie, klimaat en Nuhma delen. Hun kijk op deze thema's voegt een extra dimensie toe aan de projecten en realisaties die we met Nuhma beogen.

Bij een vooruitstrevende visie hoort ook actief keuzes maken. En dat heeft Nuhma in 2015 moeten doen. We beslisten ons terug te trekken uit het kapitaal van EDF Luminus, een uittrede die past binnen onze toekomststrategie. Daarmee focussen we verder op projecten die hernieuwbare energie opwekken en varen we onze eigen koers. Een mooi voorbeeld hiervan zijn de toekomstige offshore windparken in de Noordzee waarvoor nu de nodige middelen ter beschikking zijn gekomen.

Om van Limburg de beoogde 'smart region' te maken is het bovendien nodig om inzicht te verwerven in het energieverbruik van de Limburgse gemeenten. De rol die Aspiravi Energy als nieuwe energieleverancier voor Limburgse gemeenten hierin zal spelen is cruciaal. In dit jaarverslag leest u over de organisatie die vanaf 2016 instaat voor de levering van groene elektriciteit aan de deelnemende gemeenten.

Op 12 december 2015 stemden de bijna 200 deelnemende landen van de Klimaatconferentie in Parijs in met een nieuw bindend internationaal klimaatakkoord dat vanaf 2020 ingaat. Het klimaat is een wereldwijde bekommernis. Starten met een CO₂-neutraal Limburg is slechts een begin.

Ik wens u alvast veel leesplezier met het jaarverslag 2015!

Stijn Meuris

"We zitten in een transitiefase. Iedereen is aan het zoeken: bedrijven, investeerders, de politiek, ... Wat moeten we met het klimaat doen? Stilaan begint de samenleving zich te zetten naar dat probleem, maar het blijft een warrige fase. Dat is normaal. Ik kan me voorstellen dat de tijd toen de stoommachines opkwamen ook verwarrend was. Wat de goede richting wordt, weten we niet. Ooit uit die diffuse wolk zich wel in één of twee oplossingen. Ondertussen vind ik wat bijvoorbeeld Tesla doet knap."

"Uiteraard zijn er ook zeer kleinschalige initiatieven. Burgerbewegingen die iets te naïef hopen dat we gered zijn met een windmolentje en een groentetuin voor tien gezinnen. Ik verzet me tegen dat waanidee, omdat het niet realistisch is. Dat is niet de redding van onze wereld, daarmee halen we het niet. Het verhaal van kleinschaligheid is misschien goed om één wasmachine te laten draaien, maar het negeert pakweg de haven van Antwerpen, of ons hele wagenpark. Hoewel het uit goede bedoelingen vertrekt, is het bijna een egoïstische oplossing."

"Met Klimaatzaak denken we anders. Als ons land zijn positie als één van de welvarendste ter wereld wenst te behouden dan moeten we de energietransitie als een uitdaging zien. Waarom zien onze vier klimaatministers dit niet als een positief kantelpunt? Dit kan een oplossing zijn voor veel problemen. De oplossing is hoogtechnologisch, we zijn goed opgeleid, spreken onze talen, we zijn een welvarend en klein land, waar eerlijk gezegd geen taak meer weggelegd is voor de maakindustrie. We zouden een gidsland kunnen zijn, zoals de Scandinaviërs, de Zwitsers, de Duitsers. Maar bij ons: niks. We lost the plot. Concentreer je op wat er te komen staat. Op medisch vlak zijn we relatieve koplopers. Ook op energievlak hebben we vaak de kennis en zitten mensen te schreeuwen om projecten. Steun die, in plaats van cheques te geven aan vergane glorie zoals de autosector."

"Ik ben een nerd. Mijn insteek is dus sowieso wetenschappelijk, maar als het over klimaat gaat, dan komen veel dingen samen. Ik ben ook een bezorgde mens, die een soort koepelzicht probeert te hebben. Of het nu gaat om cultuur, politiek of het klimaat, altijd probeer ik te zien: what's next?"

"Op jonge leeftijd heb ik de Club van Rome meege-maakt. Volgens de Club van Rome ging alles geweldig om zeep, de olievoorraden raakten uitgeput, we gingen zelfs de millenniumovergang niet halen. Dat donkere wetenschappelijke rapport had een grote impact op de jonge Stijn Meuris. Alleen, het zat er naast. Het hield te weinig rekening met nieuwe technologie, het ging te fel uit van: wat kennen we nu? Gaandeweg werd duidelijk dat het allemaal wel meeviel. Daar hebben we ons door laten verblinden en dat speelt ons nog altijd parten. Als we het nu hebben over de klimaatverandering hoor je sommige mensen: daar heb je ze weer."

"Politici kennen maar één taal: de juridische. Het heeft dan ook geen zin meer om nu nog voor het klimaat een videoclip op te nemen op een strand in Oostende. Die tijd is voorbij. De politiek denkt soms dat wij een ideologisch hippieclubje zijn. Nee, wij baseren ons naast het juridische luik volledig op de wetenschap. Vanuit de wetenschap trekt niemand de klimaat-verandering nog in twijfel. Ook maatschappelijk is al lang iets aan het veranderen. De disconnectie tussen de bevolking en het beleid is nog nooit zo groot geweest. De politiek loopt achter, ook op de economie trouwens."

"Ideaal zou zijn dat je een fijne versmelting krijgt tussen beleid en bevolking, die gezamenlijk weten dat dit niet om te lachen is. Het is vijf over twaalf, maar we kunnen het nog redden. Het woord valt zelden, maar uiteindelijk gaat het hier om overleven. Dit gaat over alles. Het zal de planeet aarde worst wezen of we al of niet een klimaattransitie meemaken. De aarde gaat al 4,5 miljard jaar mee en zal ook zonder ons meegaan. Deze planeet heeft al veel grotere rampen meegemaakt, maar nu gaat het om de mens. Om ons voortbestaan. De extinctie is al 300 keer gebeurd, nu zijn wij aan de beurt. En natuurlijk willen we blijven, dat is des mensen. Laten we het dan ook maar zo slim mogelijk aanpakken."

Stijn Meuris is muzikant, journalist en één van de 11 oprichters van vzw Klimaatzaak, een groep verontruste burgers die de federale, Vlaamse, Brusselse en Waalse regering in gebreke wil stellen wegens het gebrek aan klimaatinspanningen.

Verslag Raad van Bestuur

van 9/3/2016 over het boekjaar 2015

Overeenkomstig de wettelijke en statutaire bepalingen brengen wij verslag uit over de activiteiten van Nuhma tijdens het boekjaar 2015 en leggen wij de jaarrekening van 2015 ter goedkeuring voor.

Participaties en ondernemingsrisico

De activiteiten en investeringen van Nuhma nv situeren zich in twee gebieden, met name in de productie van hernieuwbare energie en het ontwikkelen en leveren van diensten voor én aan haar aandeelhouders, zijnde 43 Limburgse gemeenten en Laakdal.

De klassieke participaties van Nuhma in de hernieuwbare energie blijven zich met een gezonde groei verder ontwikkelen. C-Power en Northwind zijn succesvolle operationele offshore windparken. In 2015 werd alles in gereedheid gebracht om met het volgende offshore windpark, Rentel, in 2016 de financial close te bereiken. Op land werden tevens diverse nieuwe windparken ontwikkeld door Aspiravi Holding, met als dochterondernemingen onder andere Limburg Win(d)t NV en Vleemo. Aan Aspiravi Holding en Limburg Win(d)t NV werden achtergestelde leningen toegekend, ter ondersteuning van de verdere ontwikkeling van de vennootschap. Voorst zijn er binnen het gebied van de hernieuwbare energie nog directe en indirecte participaties in de sector van biomassa en compostering zoals Bionerga en A&S, waterkracht met onrechtstreekse deelnames in waterkracht-centrales en onderzoek naar onderwaterturbinen en ten slotte transport met onrechtstreekse deelnames in Elia en Fluxys.

In 2015 werden ook de slimme diensten verder ontplooid. Zo is er de participatie in Green Valley Belgium, waar software ontwikkeld en verhandeld wordt. Via Nuhmeris worden onder andere noodstroomgeneratoren aangeboden en via Aspiravi Energy wordt lokale hernieuwbare energie aangeboden.

Daarnaast hebben zich volgende belangrijke wijzigingen in 2015 voorgedaan in de participaties van Nuhma:

- In het najaar van 2015 verkocht de dochtervennootschap Publilum haar aandeel in EDF Luminus. Publilum en Nuhma willen deze middelen verder inzetten op de ontwikkeling van hernieuwbare energieprojecten.
- Televisie Limburg, afgekort TVL, fusioneerde in 2015 met ATV. Onder de nieuwe naam NV De Buren ontwikkelt de vennootschap regionale en commerciële televisiezenders zoals TVL, ATV en Evenaar.
- De aandelen van Aspiravi Energy werden volledig overgedragen aan Aspiravi Holding. Aspiravi Energy blijft zich verder richten op de levering van lokale, groene energie aan coöperanten van Limburg Wind cvba en Aspiravi Samen cvba. Inmiddels won Aspiravi Energy – als onderaannemer van Anode Energy – de aanbesteding van de levering van elektriciteit aan de Limburgse gemeenten. Deze werden effectief beleverd vanaf januari 2016.

In navolging van de wijzigingen in het GSC-beleid en de materiële daling van de energieprijzen, blijft de Raad van Bestuur deze evoluties op de voet volgen. De Raad van

Kerncijfers 2015

Het balanstotaal van de onderneming bedraagt op 31/12/2015 327,72 miljoen euro.

Het resultaat van het boekjaar 2015 is een winst van 10,65 miljoen euro. Het resultaat bestaat voornamelijk uit de ontvangen dividenden van Aspiravi Holding, Z-Kracht, Publilum, Bionerga en Vlaamse Energieholding.

De Raad van Bestuur stelt voor het resultaat van het boekjaar als volgt te bestemmen:

Winst van het boekjaar	€	10.646.304,49
Overgedragen resultaat vorig boekjaar	€	933.959,79
Toevoeging aan de wettelijke reserves	€	532.315,22
Uit te keren dividend	€	5.000.000,00
Toevoeging aan de overige reserves	€	6.047.949,06

Bestuur heeft de evaluatie gemaakt en is van mening dat er zich geen duurzame minderwaarde materialiseert op zijn participaties.

Nuhma is onderworpen aan de algemene ondernemingsrisico's dewelke eigen zijn aan een investeringsmaatschappij. Wijzigingen in het wetgevend kader vormen voor Nuhma het grootste ondernemingsrisico. Uiteraard volgt de Raad van Bestuur de evoluties op de voet op, dit risico indachtig handelt de Raad van Bestuur ook steeds voorzichtig in zijn investeringsbeslissingen. Tevens wijst de Raad erop dat de vennootschap geen kredieten heeft aangegaan om haar participaties te verwerven.

Additionele info rond de participaties kan steeds op de website gevonden worden (www.nuhma.be).

Omstandigheden die de ontwikkeling van de vennootschap aanmerkelijk zouden kunnen beïnvloeden

Er zijn geen bijzondere omstandigheden die de ontwikkeling van de vennootschap aanmerkelijk zouden kunnen beïnvloeden.

Belangrijke gebeurtenissen na sluiting van de jaarrekening 2015

Er vonden binnen Nuhma geen gebeurtenissen plaats, na afsluiten van het boekjaar die onder deze rubriek dienen te worden vermeld.

Onderzoek en ontwikkeling

Nuhma voerde het voorbije jaar geen werkzaamheden uit op het gebied van onderzoek en ontwikkeling.

Gebruik van financiële instrumenten

De vennootschap heeft geen gebruik gemaakt van financiële instrumenten bedoeld in artikel 96,8° W.Venn.

Derhalve stellen wij voor:

- a) de jaarrekening zoals voorgesteld goed te keuren
- b) kwijting te verlenen aan de bestuurders en de commissaris.

*Hoogachtend,
De Raad van Bestuur*

Ignace Schops

“Van alle Vlaamse natuur ligt 45 procent in Limburg.

Dat vele groen is niet alleen goed voor de verschillende fauna en flora, het is ook interessant voor de opslagcapaciteit van CO₂. Een robuuste natuur is noodzakelijk om de uitstoot van CO₂ op te vangen. Daarnaast geven haast alle toeristen die naar onze provincie komen als reden voor hun bezoek: de Limburgse natuur, de bossen, de open ruimte... Limburgers wonen en werken dus waar andere mensen graag op vakantie komen. Limburg heeft een groene identiteit. De armoede uit het verleden is de rijkdom van de toekomst geworden.”

“Duitsland is met zijn Grüne Wende volop bezig met systeemveranderingen om van grijze naar groene energie om te schakelen. Dat zie je aan de vele windmolens langs de Duitse autosnelwegen. Bovendien zit ook kernenergie er duidelijk in een afbouwfase. Die verantwoordelijkheid moet Limburg ook durven nemen. We hebben voldoende kennis in huis. Nuhma produceert ondertussen al meer hernieuwbare energie dan dat de Limburgers uitstoten. Daarom moeten we Nuhma op handen dragen. Om wat ze nu al doet, maar ook omdat ze aantoon dat het kàn.”

“De ambitie van Limburg om een pioniersrol te spelen in groene en duurzame energie kan niet groot genoeg zijn. Als ons land wereldkampioen kan zijn in offshore windenergie, waarom dan ook niet in onshore groene energie? Met Limburg kunnen we het goede voorbeeld geven. Niet alleen aan Vlaanderen en België, maar aan de hele wereld. Cijfers van de Wereldbank tonen aan dat het BNP stijgt en dat er meer jobs gecreëerd worden in landen die inzetten op de transitie van grijze naar groene energie. Die analyses moet Limburg ter harte nemen.”

“Ook de overheid moet haar verantwoordelijkheid nemen. De Ford T was nooit succesvol geweest als de overheid geen wegen had aangelegd, vliegtuigen hadden nooit van A naar B kunnen vliegen als de overheid geen luchthavens had gebouwd. Ook in de energietransitie moet de overheid een essentiële rol spelen, net als bedrijven en holdings zoals LRM, wiens baseline nota bene oxygen for growth is.”

“De meerwaarde van groene energie is ondertussen ook doorgedrongen in de bedrijfswereld. Umicore is daar het beste voorbeeld van. Dat materiaaltechnolo-

giebedrijf was ooit zeer vervuilend, maar werd in 2013 bekroond tot meest duurzame onderneming ter wereld. Zulke early adopters hebben we nodig! Alle begin is moeilijk, maar de ervaring leert ons dat het werkt.”

“Sinds de Klimaatconferentie van Parijs weten we dat 195 landen en de Europese Unie zich willen engageren om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en zo de opwarming van de aarde tegen te gaan. Dat wil dus zeggen dat we de economische modellen moeten veranderen en dat we innovatieve oplossingen moeten zoeken voor vragen zoals: Hoe gaan we om met energieopwekking? Hoe kunnen we het overschot aan energie opslaan?”

“China investeert al volop in duurzame energie en telt zelfs meer zonnepanelen dan de rest van de wereld samen. Hebben ze daar het licht gezien? Nee, ze zagen het licht niet meer. Miljoensteden als Peking en New York krijgen steeds meer te kampen met milieuproblemen. De veranderingen moeten dus ook van daar komen. Nu woont 55 procent van de wereldbevolking in een stad, over 20 jaar is dat al 70 procent. Burgemeesters van de grote steden worden dus de belangrijkste politici.”

“België moet ambitie tonen en keuzes durven maken. Momenteel neemt ons land nog een te afwachtende houding aan. Wij zijn zo’n klein land, wat kunnen wij betekenen op wereldvlak? Terwijl onze vastberadenheid en lef wel degelijk een verschil kunnen maken, een hemelsbreed verschil zelfs. Als wij onze kleine lapjes natuur niet beschermen, waarom zouden ontwikkelingslanden dat dan wel moeten doen? België heeft een voorbeeldfunctie. De capaciteiten zijn er: we zijn compromisbereid, zijn sterk in talen en hebben veel geleerd uit de vorige Industriële Revolutie. Van de beslissingen van toen hebben we jaren de vruchten geplukt. Ook in de Nieuwe Revolutie, die naar een koolstof-arme samenleving gaat, moet België in polepositie durven zitten.”

Ignace Schops is directeur van het Regionaal Landschap Kempen en Maasland in Limburg. Hij is ook voorzitter van de ngo EUROPARC, AI Gore-klimaatambassadeur, eredactor aan de UHasselt en één van de 11 oprichters van vzw Klimaatzaak.

Nuhma's visie op de toekomst

15 jaar Nuhma: een boeiend verhaal in een veranderende wereld

Van talentrijke kleine speler naar scorende spits

In deze periode van het Europese voetbal-kampioenschap wordt er uiteraard veel in voetbaltermen gesproken. En dat doet Ludo Kelchtermans ook. Hij is algemeen directeur van Nuhma, het Limburgs klimaatbedrijf dat 15 jaar geleden van start ging en namens de 43 Limburgse gemeenten en Laakdal inzet op duurzaamheid, energie en innovatie. "Als nieuwe speler kwamen wij op het terrein en moesten wij onze plaats veroveren. Wij hadden heel veel potentieel en tal van troeven, maar de omgeving en de tegenstanders maakten het ons niet altijd even gemakkelijk. Wij kregen hier en daar een trap, maar wij leerden al snel die te ontwijken of af en toe er zelf ook een uit te delen".

Een gesprek met Ludo Kelchtermans over 15 jaar trekken en sleuren bij Nuhma, over vallen en opstaan en uiteindelijk er nu staan.

Ik heb vanaf het prille begin van Nuhma mee mogen schrijven aan het verhaal, eerst als bestuurder en de laatste 3 jaar als algemeen directeur. En als ik nu terugblik op die periode, doe ik dat met enige fierheid, maar ook met dankbaarheid. Fier op wat er van Nuhma geworden is en dankbaar omdat wij hier ons steentje mogen toe bijdragen.

Nuhma kan je vatten in 2 blokken, hernieuwbare energie en smart services. De meeste nadruk ligt wel op de hernieuwbare energie?

Inderdaad, Nuhma heeft vanaf dag één gekozen om te investeren in hernieuwbare energie. De wind zat trouwens gunstig, letterlijk en figuurlijk. Nog voor het ontstaan van Nuhma had Limburg met Interelectra immers al het project C-Power opgestart, het eerste offshore windpark in België. En de kennis, die daar toen werd opgebouwd, leverde de provincie een belangrijke voorsprong op de rest van Vlaanderen op. Nuhma zette die lijn nadien verder, ook al omdat wij beseften dat er een hele energietransitie zat aan te komen. Zo hebben wij niet voor niets afgelopen jaar met de verkoop van onze participatie in EDF Luminus definitief afscheid genomen van de traditionele energieopwekking via o.a. nucleaire centrales. De focus van Nuhma ligt meer dan ooit op investeringen in wind (op land en op zee) en op biomassa.

Laten wij beginnen met wind. Met Aspiravi en haar dochters waaronder Limburg Wind is Nuhma dominant aanwezig in Vlaanderen.

Ja, zelfs in mindere mate ook in Wallonië en in het buitenland. Maar zo vlot is dat allemaal niet gelopen. Zo kreeg Aspiravi in het begin, in 2002 meer bepaald, 7 locaties langs snelwegen via concessies toegewezen van de Administratie Wegen en Verkeer (AWV). Een potentieel van 20 windturbines. Antwerpen (verkeerswisselaar aan de Kennedytunnel) viel al snel af, nota bene wegens weigering van de vergunning door AWV. Om meerdere

redenen zijn er tot op heden welgeteld 3 turbines gebouwd en operationeel. Dit jaar zou er dan nog uitsluitel moeten komen voor de aanvraag in Oostkamp. Oorspronkelijk waren er daar 4 gepland en hopelijk worden er daar 2 misschien vergund. Ondertussen zijn we meer dan tien jaar ver en vele frustraties rijker. Resultaat: 3 (of in het beste geval 5) op 20 of 25% van de vooraf door AWV geselecteerde locaties. Een mager beestje niet? De gemiddelde doorlooptijd van een vergunning is, jawel, drie tot vijf jaar! En soms dus nog iets langer...

Wil de huidige Vlaamse regering daar dan niets aan veranderen?

Ik mag het hopen, maar ik zit toch met twijfels. En dat terwijl er klimaatdoelstellingen zijn die gehaald moeten worden. Er is hier nog een hele weg te gaan en wij zijn ook best fier dat wij als Nuhma een bijdrage mogen leveren in het behalen van die doelstelling.

Hoezo?

Wel, misschien moeten wij het wat meer in de verf zetten, maar vanaf 1 januari 2016 is Aspiravi Energy de nieuwe energieleverancier van alle Limburgse gemeenten en van de provincie. 100% lokaal en groen. De participaties van Nuhma leveren dus niet alleen een dividend op, maar werken ook kostenbesparend én dragen bij tot het realiseren van de milieudoelstellingen. Dit is niet zo maar een slogan, wij zullen dat bewijzen met cijfers. Meten is weten en daarom zullen wij binnenkort uitpakken met een heuse CO₂-barometer, zodat iedereen kan volgen waar de provincie of gemeente staat.

Naast windenergie op land is er ook de offshore-aanpak. Lopen daar de zaken vlotter of zijn ook daar hinderpalen en obstakels?

Sinds 2007 zijn wij met C-Power aanwezig in de offshore windenergie. Zo zitten wij in Northwind en hebben wij een aandeel in de nog te bouwen parken Rentel, Seastar en Mermaid. Met Rentel staan we voor de finale investeringsbeslissing en hopen we de financial close binnenkort te halen. Maar... ook hier laat de regelgever ons in de steek, want tot nu toe is er geen 100% zekerheid rond het ondersteunings-mechanisme. Liefst 8 investeerders leggen samen ongeveer 40 miljoen euro op tafel, maar zijn niet in de mogelijkheid om een finale beslissing te nemen. En dat omdat een coherent, duidelijk en vooral definitief regulator kader ontbreekt.

U bent niet altijd even enthousiast over de steun die u van de overheid krijgt. Op het vlak van afvalverwerking liggen de kaarten waarschijnlijk anders?

U maakt een grapje. Met Bionerga, onze dochter, hadden wij een stevig onderbouwd dossier voor een nieuwe biostoomcentrale in Beringen opgesteld. Maar ook hier, en cours de route werd in 2014 de

energiewet gewijzigd, wat maakte dat ons project geen groenestroomcertificaten meer kon krijgen. Ons project verdween in de koelkast en wij zelf bleven met veel gemengde gevoelens achter. Want realiseert de regelgever zich wel wat voor reputatieschade hier werd gecreëerd? Welke investeerder gaat er straks nog opstaan om, zonder rechtszekerheid, een project te initiëren?

Wat er met de door u genoemde projecten rond biomassa intussen is gebeurd, is bekend. Maar hoe zit het met uw project in Beringen?

Wel, wij zijn ondanks alle obstakels niet bij de pakken blijven zitten, ook al omdat ondertussen een andere opportuniteit ons pad heeft gekruist: de overname van de Biostoomcentrale in Oostende. Een strategisch belangrijke beslissing en tegelijk een geografische uitbreiding van de activiteiten van Bionerga. Leerrijk ook en dienend als referentie voor het project Biostoom Beringen II. Een nieuwe versie dus, met minder steun maar met de focus op (groene) warmte en een grotere kostenefficiëntie zowel qua investering als qua exploitatie. Het resultaat is dat het project opnieuw haalbaar is. Bionerga-Biostoom-Biomassa... een mooi verhaal waar we verder aan schrijven.

U spreekt graag over de pioniersrol van Nuhma de voorbije jaren. Staan er de komende jaren nog nieuwe dingen op het programma?

Wij volgen op het vlak van duurzaamheid de evoluties nauwlettend op. En als zich opportuniteiten aandienen, maken wij een juiste risico-inschatting en gaan we in zee met de juiste partners. Dat wij ons daarbij niet altijd beperken tot Limburg, is duidelijk. Zo werken wij momenteel samen met de Belgische baggeraar Deme mee aan een project rond een getijdenenergiecentrale. Qua aanpak een beetje vergelijkbaar met C-Power in '99: eerst een demonstratieproject en nadien hopen op een doorbraak en als eerste investeerder ook de meerwaarde valoriseren.

Tot slot, Nuhma zet naast hernieuwbare energie ook in op smart services?

Met veel interesse volgen wij de stappen die gezet worden naar een EnergieUnie, met daarbij een belangrijke rol voor Elia en Fluxys inzake interconnectie. Maar ook kijken we naar de R&D rond energieopslag met Energyville in Genk als belangrijk onderzoekscentrum. En tenslotte is er ook de impact van het internet of things of de uitrusting/koppeling van alles en nog wat met sensoren. Big data, meten is weten en wat doe je dan hiermee? Uitdagingen waar wij allen mee geconfronteerd worden. En waar succes maar kan, als er multidisciplinair wordt samengewerkt (op de eerste plaats Infrax-Nuhma) en er voldoende schaalgrootte wordt bereikt. De slimme regio Limburg komt er aan en ook hier zullen wij ons steentje bijdragen!

Francesca Vanthielen

"De Klimaatzaak begon met een groep mensen die vanuit een maatschappelijke bewogenheid en een zekere expertise wilden samenwerken. Bij de oprichters zijn onder meer klimaatambassadeur Serghe Degheldere en kunstenaar Koen Vanmechelen, die zich op zijn manier ook inzet voor de leefbaarheid van onze planeet. Samen hebben we bekeken hoe we onze bekendheid en ons netwerk konden gebruiken om meer mensen te bereiken."

"Tientallen voorstellen zijn de revue gepasseerd, maar over geen enkel waren we allemaal enthousiast. Tot we in contact kwamen met Roger Cox, de auteur van Revolutie met Recht. In Nederland was Roger Cox betrokken bij Urgenda, dat de overheid in gebreke heeft gesteld omdat ze te weinig onderneemt tegen de klimaatverandering. Zou het niet interessant zijn als een soort domino-effect ontstond, met soortgelijke rechtszaken in allerlei landen, opperde Cox. Dat werd het."

"Eigenlijk willen we politici helpen. Met dit burgerinitiatief tonen we dat ook voor klimaatmaatregelen een draagvlak bestaat. Het is een dwingende vraag vanuit de samenleving, waarnaar politici kunnen verwijzen als ze maatregelen moeten nemen. Doortastende maatregelen, niet wat gemorrel in de marge, zoals nu."

"Over het nut van een rechtszaak hebben we lang gediscussieerd. Zetten we hiermee geen stortvloed aan rechtszaken in gang? Het antwoord kwam uiteindelijk van de Nederlandse rechter die een uitspraak deed in de zaak-Urgenda. Dit probleem overstijgt al het andere, stelde hij. Als het misloopt met het klimaat, dan loopt het met alles mis. Als we niet ingrijpen dan hoeven we het binnenkort niet eens meer te hebben over onze sociale voorzieningen, onze rechtsstaat, onze welvaartsstaat, want dan zijn die er ook niet meer."

"Ondertussen zijn we maanden verder en is de rechtsgang nog niet eens begonnen. Dat ligt onder meer aan de taalkwestie. Omdat drie van de regeringen die we aanklagen in Brussel gevestigd zijn, en één in het Waalse Namen, verloopt de zaak in het Frans. Voor ons maakt de taal weinig uit, maar we moeten nu eenmaal de taalwet volgen. Over die taalkwestie is de Vlaamse regering al tot tweemaal toe in beroep gegaan. Daar kan ik echt kwaad om worden. Dat zijn toch onnodige kosten voor de maatschappij!"

"Ons heeft dit intussen ook een pak geld gekost, ook al werken onze advocaten tegen een laag tarief. Het is een uitputtingsslag, we hebben het gevoel dat ze ons willen uitwringen. Gelukkig hebben we drie succesvolle Comedy for the Climate-avonden achter de rug – zo kunnen we weer even verder."

"In een reactie legde de regering de bal heel erg in het kamp van het individu. Ongelooflijk, vind ik zoiets. Dit is een maatschappelijk probleem, dat we dan ook als maatschappij moeten aanpakken. Natuurlijk heeft het individu een bijdrage te leveren, maar er is ook beleid nodig. Als ik voortaan als kluizenaar ga leven, van enkel wat besjes in de natuur, dan verbruik ik niets meer, maar daarmee is het probleem nog niet opgelost. Als tien andere mensen dat ook doen evenmin. We moeten een kader scheppen voor duurzaamheid. En natuurlijk past daar ook een economisch profiel bij. Het is tenslotte een win-win-situatie: je moet minder olie invoeren, je boekt winsten in volksgezondheid en stimuleert een sector in eigen land."

"Het klimaat gaat alle burgers aan, van welke politieke strekking ze ook zijn. Op elk niveau moet je inspanningen doen, op elk niveau is visie nodig. Anders missen we de boot om op lange termijn iets te verwezenlijken."

"Op lokaal vlak merk ik heel veel motivatie. Misschien omdat dit niveau het dichtst bij de burger staat? Alleen volstaat motivatie niet. Die mensen hebben ondersteuning nodig, moeten ervaringen kunnen uitwisselen. Daarnaast is ook de meetbaarheid van maatregelen van groot belang."

"We zijn een klein landje, zeggen politici soms. We hebben het al moeilijk, de economie slabakt, we gaan het onze bedrijven toch niet nog lastiger maken met allerlei klimaatmaatregelen. Vreemd genoeg hoor ik bij bedrijfsleiders een andere taal. We willen maar wat graag, zeggen ze, maar bied ons een kader. Bedrijven moeten kunnen plannen op de lange termijn. Het verbaast me soms hoeveel goesting, hoeveel power er leeft om dit aan te pakken. Ook bij de bedrijven. Alleen lopen we op beleidsniveau tegen een muur. We hebben het geld niet, horen we dan. Maar het gaat niet altijd om geld, het gaat om visie."

Francesca Vanthielen is tv-presentatrice en één van de 11 oprichters van vzw Klimaatzaak, een groep verontruste burgers die de federale, Vlaamse, Brusselse en Waalse regering in gebreke wil stellen wegens het gebrek aan klimaatinspanningen.

2015 in de kijker

Ook in 2015 zette Nuhma alle zeilen bij om tegen 2020 100% van de residentiële energie in Limburg op een duurzame manier op te wekken. Het einddoel blijft een CO₂-neutrale smart region. Nuhma is hierin zeer ambitieus en dat impliceert dat er steeds opnieuw met een open vizier naar alle initiatieven gekeken wordt. We verliezen hierbij nooit de beoogde doelstelling uit het oog, ook het voorbije jaar niet.

Twee thema's die in 2015 een belangrijke rol speelden in het Nuhma-verhaal krijgen wat extra aandacht.

Exit Luminus

In 2015 hakte Nuhma een aantal belangrijke knopen door. Het Limburgs klimaatbedrijf besloot onder meer om uit het kapitaal van EDF Luminus te treden na een stevige onderhandelingsprocedure. De uittrede past in de strategie van Nuhma waarbij men via gerichte participaties en namens de Limburgse gemeenten werkt aan duurzaamheid, energie en innovatie.

Aandeel Nuhma in EDF Luminus

Nuhma participeerde in EDF Luminus via de holding Publilum, die in 2003 ontstond bij de vrijmaking van de elektriciteitsmarkt. Het Limburgs klimaatbedrijf heeft een aandeel van 57,26% in deze holding. Publilum had zelf een aandeel van 5,34% in EDF Luminus, dat stond voor 51 miljoen euro in de boeken.

Beursgang EDF Luminus?

In oktober 2015 besliste EDF Luminus initieel om naar de beurs te gaan en om enkel de 37,7% aandelen van de Belgische aandeelhouders, waaronder Nuhma, op de markt te verkopen. Het magere beursklimaat noopte de energieleverancier tot acties. Voor de Limburgse gemeenten en het klimaatbedrijf Nuhma was deze mogelijke beursgang echter een doorn in het oog. De gemeentelijke aandeelhouders verkregen in 2010 het recht om in 2015 en 2018 uit het kapitaal te stappen door hun aandelen te verkopen aan EDF

Luminus aan een vooraf afgesproken prijs. Een beursgang zou de gemeentelijke aandeelhouders veel minder opleveren dan vooraf bepaald.

TEWERKSTELLING VERZEKERD

Ondanks de uittrede van Nuhma uit het kapitaal van EDF Luminus, benadrukt Luminus dat haar vestiging in Hasselt een cruciale schakel in de klantenbediening blijft. De Limburgse jobs blijven goed verankerd waardoor Nuhma met een gerust gemoed haar ingeslagen weg verder kan zetten.

Nuhma kiest resoluut voor hernieuwbare energie

De geplande beursgang kwam er uiteindelijk niet en Nuhma kwam met EDF Luminus tot een akkoord over de overname van de aandelen. Met de uittreding zet Nuhma, en met haar de Limburgse gemeenten, nu volop in op het varen van een eigen koers. De vrijgekomen middelen zullen gebruikt worden voor investeringen in hernieuwbare energie en innovatie om op die manier de beoogde doelstelling te kunnen halen.

Aspiravi Energy: uw groene, sociale en duurzame energie

Eind mei 2015 werd Aspiravi Energy voorgesteld als de nieuwste Limburgse elektriciteitsleverancier. Als nieuwkomer op de Vlaamse energiemarkt kiest Aspiravi Energy voluit voor lokale hernieuwbare energiebronnen. Op die manier tracht ze zich te onderscheiden van andere energieleveranciers.

Niet zomaar een energieleverancier...

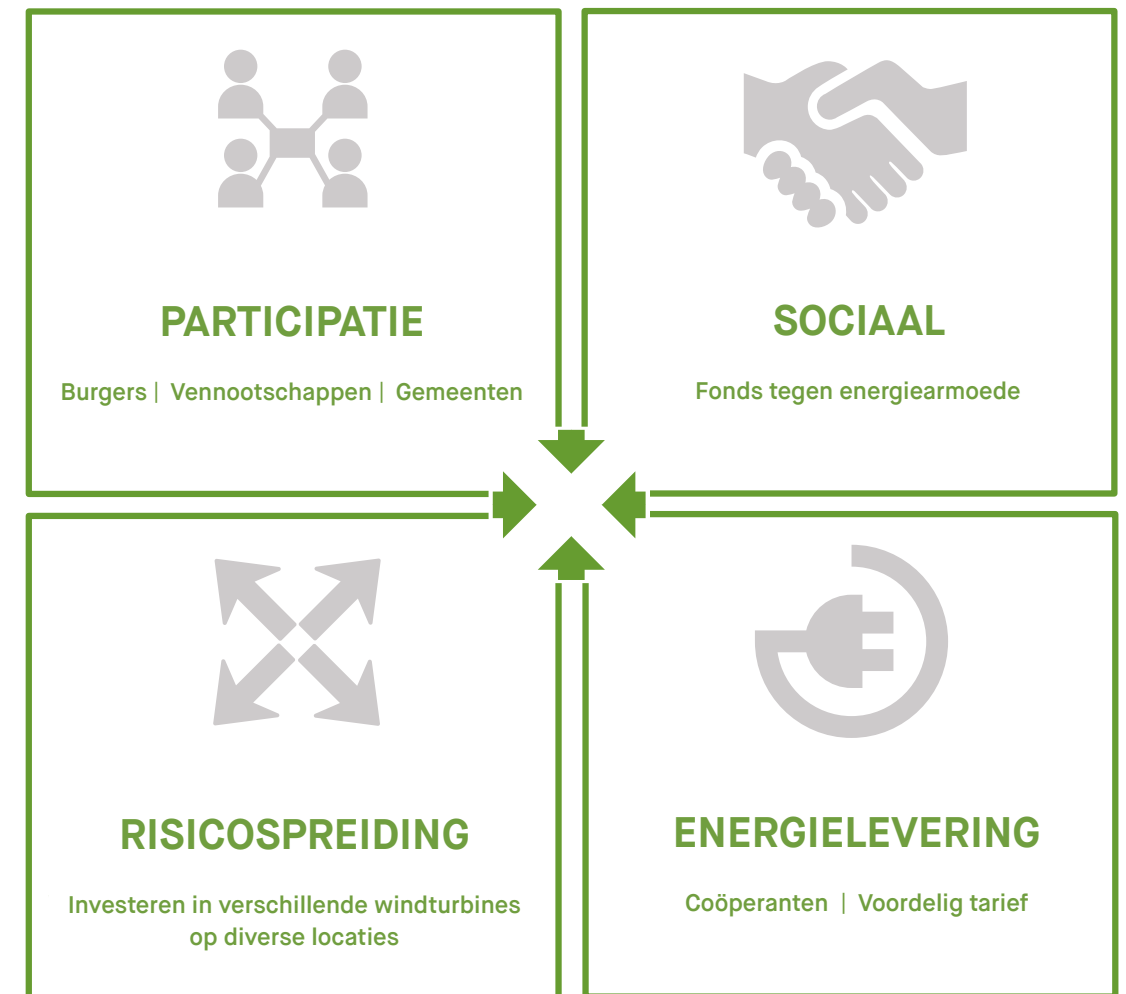
In vele opzichten profileert Aspiravi Energy zich als buitenbeentje op de Vlaamse energiemarkt. Als gemeentelijke aandeelhouder of particuliere vennoot investeerde je eerst enkel in de windmolens van Aspiravi. Sinds mei 2015 kan je ook elektriciteit afnemen van de dochtervennootschap Aspiravi Energy en dat aan een gunstig tarief. De cirkel van duurzaamheid en groene energie is daarmee rond.

Voordelige stroom voor coöperanten en gemeenten

Aspiravi Energy richt zich in het bijzonder tot de 96 gemeentelijke aandeelhouders van het Vlaamse groenestroombedrijf Aspiravi en de 7200 particuliere vennoten van de verwante coöperatieven Limburg Wind en Aspiravi Samen. Zij kunnen rekenen op een korting op de elektriciteitsfactuur vanwege hun aandeel in de vennootschap. Ook als niet-coöperant kan je stroom afnemen bij Aspiravi Energy, maar dan geniet je niet van een extra korting op je factuur.

Aandacht voor het goede doel

Wat Aspiravi Energy daarnaast nog extra onderscheidt, is de sociale doelstelling die ze aan haar aanbod koppelt. Per verbruikte eenheid MWh energie gaat er €1 naar een project voor het goede doel. Voor een gezin met een gemiddeld verbruik komt dit ongeveer neer op een bedrag van €3,5 per jaar. Als klant kan je bovendien zelf kiezen om een hoger bedrag per MWh aan een goed doel te schenken. De goede doelen waar Aspiravi Energy momenteel mee samenwerkt, zijn het Kinderarmoedefonds en Een Hart voor Limburg.

Kernwaarden Aspiravi Energy

Participatie is een belangrijk aspect waar rond de werking van Aspiravi Energy zich concentreert. Sinds 2010 investeren reeds meer dan 7.200 burgers in de windenergieprojecten op land van de overkoepelende holding Aspiravi. Dit doen ze via de aankoop van deelbewijzen van 2 coöperatieve vennootschappen: Aspiravi Samen cvba en Limburg Wind cvba. Het opgehaalde kapitaal wordt door de vennootschappen ter beschikking gesteld voor de realisatie van windmolenparken in België. Het **risico** voor de investeerders wordt **gespreid** door windturbines op diverse locaties in het land op te bouwen.

De energie opgewekt door deze windmolens wordt aan een voordeliger tarief aangeboden aan de coöperanten van Aspiravi Samen cvba en Limburg Wind cvba. Zo investeert men als coöperant niet enkel in **lokale, duurzame energie**, maar kan men deze ook thuis aan een **voordelig tarief** afnemen.

Aspiravi Energy hecht ook veel belang aan een **sociale** aanpak. Een duurzame samenleving geeft kansen aan alle mensen. Als klant bij Aspiravi Energy ondersteun je automatisch een goed doel zoals Een Hart voor Limburg of het Kinderarmoedefonds. Aspiravi Energy ondersteunt op die manier de groei naar een duurzame samenleving in al haar aspecten.

A photograph of Jaak Rutten and Nathalie Oosterlinck standing on a bridge over a body of water. Jaak is on the right, wearing a dark coat and a light blue and white striped scarf. Nathalie is on the left, wearing a dark jacket over a green top. They are both smiling at the camera. The background shows a city skyline across the water under a clear blue sky.

Jaak Rutten & Nathalie Oosterlinck

RUTTEN: **"Wat C-Power neergezet heeft,** daar mogen we best fier op zijn. Mensen onderschatten hoe moeilijk het is een windpark te realiseren: wat de financiering betreft, maar ook technologisch."

OOSTERLINCK: **"Dit is een sector voor durvers en doeners.** Er gebeurt altijd wel iets, maar je mag niet opgeven. Dat hebben onze aandeelhouders, onder wie de Limburgse steden en gemeenten, ook niet gedaan. Veel anderen hadden wellicht sneller de handdoek in de ring gelegd."

RUTTEN: **"Als ons land niet had gekozen voor offshore wind,** dan zou het nooit zijn 20-20-20 klimaatdoelstelling kunnen realiseren. De toekomstige capaciteit van 2.200 megawatt op zee is goed voor 50 procent van de Belgische klimaatdoelstelling. Als we dat allemaal op het land moeten realiseren, dan zullen we er nooit geraken."

OOSTERLINCK: **"Energie vergt een langetermijnvisie.** Daar ontbreekt het momenteel soms aan."

RUTTEN: **"Wanneer is beleid geloofwaardig?** Als het duidelijk is en als het niet continu op beslissingen terugkomt. De kernuitdaging kan je moeilijk een eenduidig verhaal noemen. En voor hernieuwbare energie veranderen de ondersteuningsmechanismen voortdurend. Dat maakt het lastig in een sector zoals offshore wind, die heel zware investeringen bij het begin van een project vraagt. Als je op dat moment geen zekerheid hebt over wat je naderhand mag verwachten, dan heb je als ontwikkelaar echt een probleem."

OOSTERLINCK: **"Een energiebeleid mag niet de houdbaarheid van maximaal één regering hebben.** Hernieuwbare energie is in opmars, dit vereist een heel ander systeem dan 50 jaar terug. Toen was het productieapparaat zo opgebouwd dat er een zeer stabiele output was, nu produceren we veel als er veel wind is en minder als er geen wind is. Daar moet het systeem op afgestemd worden."

RUTTEN: **"Denemarken heeft een energiepact:** een politiek akkoord, dat toen het gesloten werd 90 procent van de kiezers vertegenwoordigde. Dat pact wordt nooit in vraag gesteld, ook niet als er een nieuwe regering komt. Daardoor boekt Denemarken heel snel resultaten én staat de bevolking daar helemaal achter. Hier blijven de politici discussiëren of we nu naar links of naar rechts moeten. Hoe kunnen we zo ooit een breder maatschappelijk draagvlak krijgen?"

OOSTERLINCK: **"We zijn ook verwend.** Elektriciteit was altijd heel goedkoop. Eén druk op de knop en het licht gaat aan. Jarenlang heeft men de ogen gesloten en is men op het oude systeem blijven draaien. Als je dan plots naar een energietransitie moet, dan kost dat geld. En dat is altijd te veel. We moeten ook durven vragen waarvoor we willen betalen. Om de nucleaire centrales langer open te houden? Of voor een langetermijnvisie die België een stuk op eigen benen laat staan?"

RUTTEN: **"De oversubsidiëring van zonnepanelen** uit het verleden straalt negatief af op de hele sector. Alsof iedereen overgesubsidieerd is. Terwijl voldoen-

de studies bevestigen dat offshore wind niet overgesubsidieerd is.”

OOSTERLINCK: **“Hernieuwbare energie wordt inderdaad ondersteund,** maar men vergeet dat in het verleden ook veel steun gegaan is naar andere manieren van opwekken, zoals steenkoolontginning en nucleaire energie. Men lijkt ook te vergeten dat die nucleaire centrales ooit ontmanteld moeten worden. Ook daar zal een prijskaartje aan vasthangen. Het is geen of-of- maar een en-en-verhaal.”

RUTTEN: **“In Engeland gaat men opnieuw kerncentrales bouwen.** De prijs en de maatschappelijke kosten daarvan wil je niet weten. Ik wil overigens af van de mythe dat je naast elk windpark ook een gascentrale moet plaatsen, voor de periodes waarop de turbines niet draaien. Er moet back-up zijn, in België en Europa, maar die moet er evengoed zijn voor het geval een kerncentrale uitvalt. Dat hebben we het laatste jaar meerdere keren zien gebeuren, waarbij we telkens meteen 1.000 megawatt kwijt waren. Als je bij wind moet bijsturen is dat nooit in die grootte-orde.”

RUTTEN: **“We creëren werk tot in Limburg:** een groot deel van onze tandwielkasten zijn gemaakt bij ZF in Lommel. De bouw van het C-Power windpark heeft 2.800 manjaren werk gecreëerd. Voor de operationele fase, die 20 jaar loopt, gaat het om nog eens 100 voltijdse equivalenten. Als je dat omrekent naar acht parken kom je toch aan ruim 20.000 manjaren werk

voor de bouw en nog eens 800 jobs om ze operationeel te houden. De knowhow die Belgische bedrijven hier opbouwen, levert bovendien nog jobs op bij buitenlandse projecten.”

OOSTERLINCK: **“Een windpark blijft een gigantische investering,** vandaar dat een project op 20 jaar ontwikkeld wordt. We streven op lange termijn een rendement na van 12 procent, maar dat is niet gegarandeerd.”

RUTTEN: **“Een offshore windpark van 20 jaar oud bestaat nog niet.** Hoe deze windparken over 20 jaar presteren, is dus nog een grote onbekende. We zijn een sector met een gigantisch risico, financieel en technologisch. Het rendement voor je aandeelhouder maak je de laatste 5 jaar – en als je het geluk hebt dat je het park wat langer kunt openhouden de laatste 7 à 9 jaar. Voor C-Power is een belangrijk risico ook de prijs van de elektriciteit. Als die op het einde van het traject veel te laag is, dan moet je je park wel sluiten. Door die vele risico’s is 12 procent rendement als vergoeding voor het risicokapitaal absoluut niet overdreven.”

OOSTERLINCK: **“Zoals ik al zei, dit is een sector voor durvers en doeners.** Een rendement staat altijd in verhouding tot het risico.”

Jaak Rutten is de CEO van C-Power, het allereerste windpark voor de Belgische kust, goed voor een productie om 300.000 gezinnen te voorzien van elektriciteit. Nathalie Oosterlinck is de CEO van Rentel, een windpark dat nog ontwikkeld wordt voor onze kust. Nuhma participeert rechtstreeks en via Z-kracht in C-Power en via Z-kracht, waarvan ze referentieaandeelhouder is, in Rentel.

Nuhma in cijfers en grafieken

Nuhma hecht veel waarde aan transparantie en duiding. Wij willen u daarom niet enkel informeren over onze verwezenlijkingen met maatschappelijke invloed, maar ook een blik gunnen op onze werkwijze. De volgende pagina's bieden een overzicht van onder meer onze investeringen in groene energie, onze participaties en de groene energie onderverdeeld naar type. Ook de balans, de resultatenrekening en de resultaatverwerking krijgen hier een plaats.

Kapitaal

43 Limburgse gemeenten en Laakdal zijn vennoot van Nuhma. Het is namens hen dat Nuhma investeert in duurzame energie.

Vennoten	Aantal aandelen	Volstort kapitaal	% in Nuhma
Alken	17.401	1.742.824	1,25
As	8.713	872.664	0,62
Beringen	55.618	5.570.506	3,99
Bilzen	43.502	4.357.010	3,12
Bocholt	19.653	1.968.376	1,41
Borgloon	17.049	1.707.569	1,22
Bree	27.727	2.777.040	1,99
Diepenbeek	27.381	2.742.386	1,96
Dilsen-Stokkem	32.401	3.245.172	2,32
Genk	124.766	12.496.131	8,95
Gingelom	8.289	830.198	0,59
Halen	13.230	1.325.071	0,95
Ham	13.108	1.312.852	0,94
Hamont-Achel	28.863	2.890.818	2,07
Hasselt	170.487	17.075.388	12,23
Hechtel-Eksel	14.711	1.473.403	1,05
Heers	7.098	710.911	0,51
Herk-de-Stad	18.603	1.863.212	1,33
Herstappe	165	16.526	0,01
Heusden-Zolder	43.784	4.385.254	3,14
Hoeselt	13.448	1.346.905	0,96
Houthalen-Helchteren	51.078	5.115.796	3,66

Vennoten	Aantal aandelen	Volstort kapitaal	% in Nuhma
Kinrooi	16.380	1.640.564	1,17
Kortesseem	10.470	1.048.639	0,75
Laakdal	15.311	1.533.497	1,10
Lanaken	42.379	4.244.534	3,04
Leopolds-burg	18.479	1.850.793	1,33
Lommel	53.658	5.374.200	3,85
Lummen	24.926	2.496.502	1,79
Maaseik	38.704	3.876.459	2,78
Maas-mechelen	56.352	5.644.021	4,04
Meeuwen-Gruitrode	16.412	1.643.769	1,18
Neerpelt	24.027	2.406.461	1,72
Nieuwer-kerken	8.278	829.096	0,59
Opglabbeek	16.728	1.675.419	1,20
Overpelt	34.521	3.457.504	2,48
Peer	25.309	2.534.862	1,81
Riemst	22.341	2.237.597	1,60
Sint-Truiden	74.952	7.506.933	5,37
Tessenderlo	30.488	3.053.573	2,19
Tongeren	56.888	5.697.705	4,08
Wellen	10.494	1.051.043	0,75
Zonhoven	29.366	2.941.197	2,11
Zutendaal	10.996	1.101.321	0,79

Onze tocht naar een CO₂-neutraal Limburg

De teller van groene energie mede dankzij Nuhma opgewekt in Limburg staat op dit moment op 42%. Ten opzichte van 2014 is dat een stijging van 1%. Wanneer hierbij de installaties die in constructie zijn, opgeteld worden, komen we tot een percentage van 75% van het Limburgse residentiële energieverbruik. Er zijn daarnaast ook nog een aantal installaties waarin Nuhma investeert die zich in de ontwikkelingsfase bevinden. Als we deze eveneens in de berekeningen opnemen, zal Nuhma in de toekomst in een groot stuk van het Limburgse residentiële energieverbruik kunnen voorzien (87,86%). De doelstelling om in 2020 een klimaatneutraal Limburg te hebben komt, deze cijfers in acht genomen, steeds dichterbij.

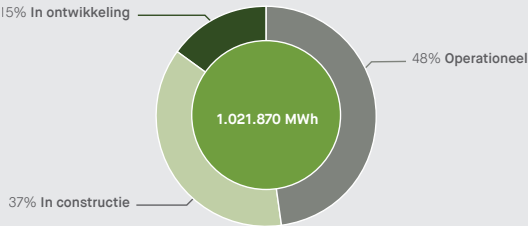
In 2015 werd 1.021.869 MWh aan energie opgewekt mede dankzij Nuhma. Vergeleken met 2014 is dit in absolute aantallen een daling van 6%. Ter vergelijking: het totaal gemiddeld verbruik van de Limburgse gezinnen ligt op 1.163.001 MWh. De daling van groene energie waarin Nuhma investeert, is te wijten aan de uitstap uit EDF Luminus en een daling van de vergunde projecten.

DE GROENE ENERGIE VAN NUHMA T.O.V. DE LIMBURGSE RESIDENTIËLE ENERGIEBEHOEFTE

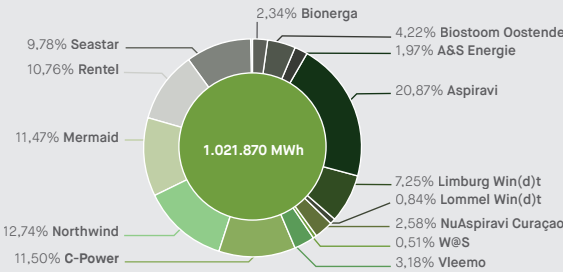
DE LIMBURGSE RESIDENTIËLE
ENERGIEBEHOEFTE

GROENE ENERGIE VAN NUHMA NAAR STATUS

GROENE ENERGIE VAN NUHMA PER BEDRIJF

Investeringsen Nuhma in groene energie

Bedrijf	Geïnstalleerd vermogen (in MW)			Groene energie			Participatie Nuhma		
	Operationeel	In constructie	Vergund	% groen van de totale energieopbrengst	In MW	In MWh	In % (rechtstreeks en onrechtstreeks)	In MW groene energie	In MWh groene energie
Aspiravi (Biogas)	2			47,78	1	8.027	40,17	0,4	3.224
Aspiravi (Wind & Hydro)	238	116	241	100,00	595	1.214.604	29,52	176	356.767
A&S	25			47,78	12	100.338	20,08	2	20.152
Bionerga (Biomassa)	7			47,78	3	26.088	90,00	3	23.479
Bionerga (Solar)	0,5			100,00	0,5	475	90,00	0,4	428
Biostoom Oostende	18			47,52	8	68.418	63,00	5	43.103
C-Power	325			100,00	325	1.126.537	10,43	34	117.499
Otary (Rental Seastar & Mermaid)			1.028	100,00	1.028	3.237.570	10,10	104	327.074
Northwind	216			100,00	216	810.000	16,07	35	130.144
TOTAAL	831	116	1.268		2.189	6.592.057		359	1.021.870

Waar komt deze groene energie vandaan?

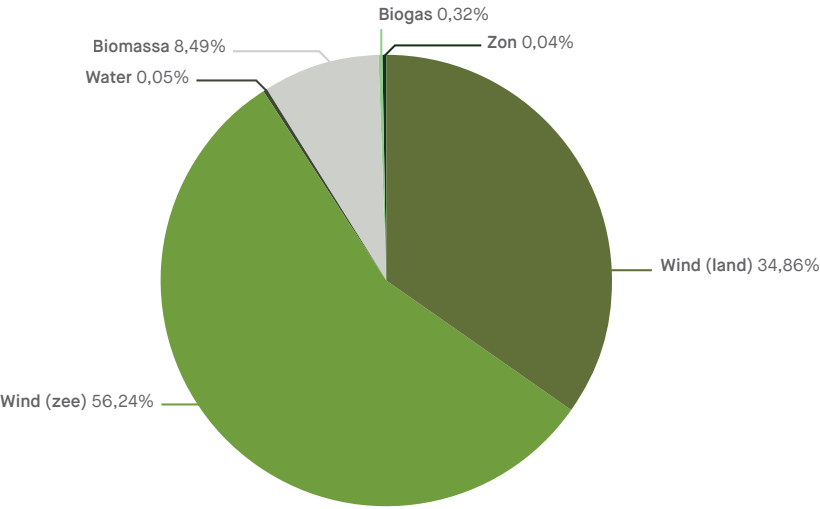
Dankzij haar projecten en realisaties kan Nuhma nu reeds voorzien in 42% van de Limburgse residentiële energiebehoefte. Dit cijfer stijgt jaarlijks, maar waar komt deze groene energie vandaan?

Wind blijft de belangrijkste leverancier van hernieuwbare, groene energie voor Nuhma. Offshore en onshore windmolenparken zorgen samen voor iets meer dan 90% van de beschikbare energie. Vergeleken met vorig jaar is dit in totaliteit een kleine stijging, maar er is vooral sprake van een kleiner aandeel van energie afkomstig van windmolens op het vaste land en een groter aandeel van windparken op zee. Dit is deels te wijten aan

de exit uit Luminus, maar ook door een daling van het totaal aantal projecten die zich in de vergunningsfase bevonden. Ten opzichte van 2014 blijft de groene energie afkomstig van biomassa, biogas en zonne-energie nagenoeg constant.

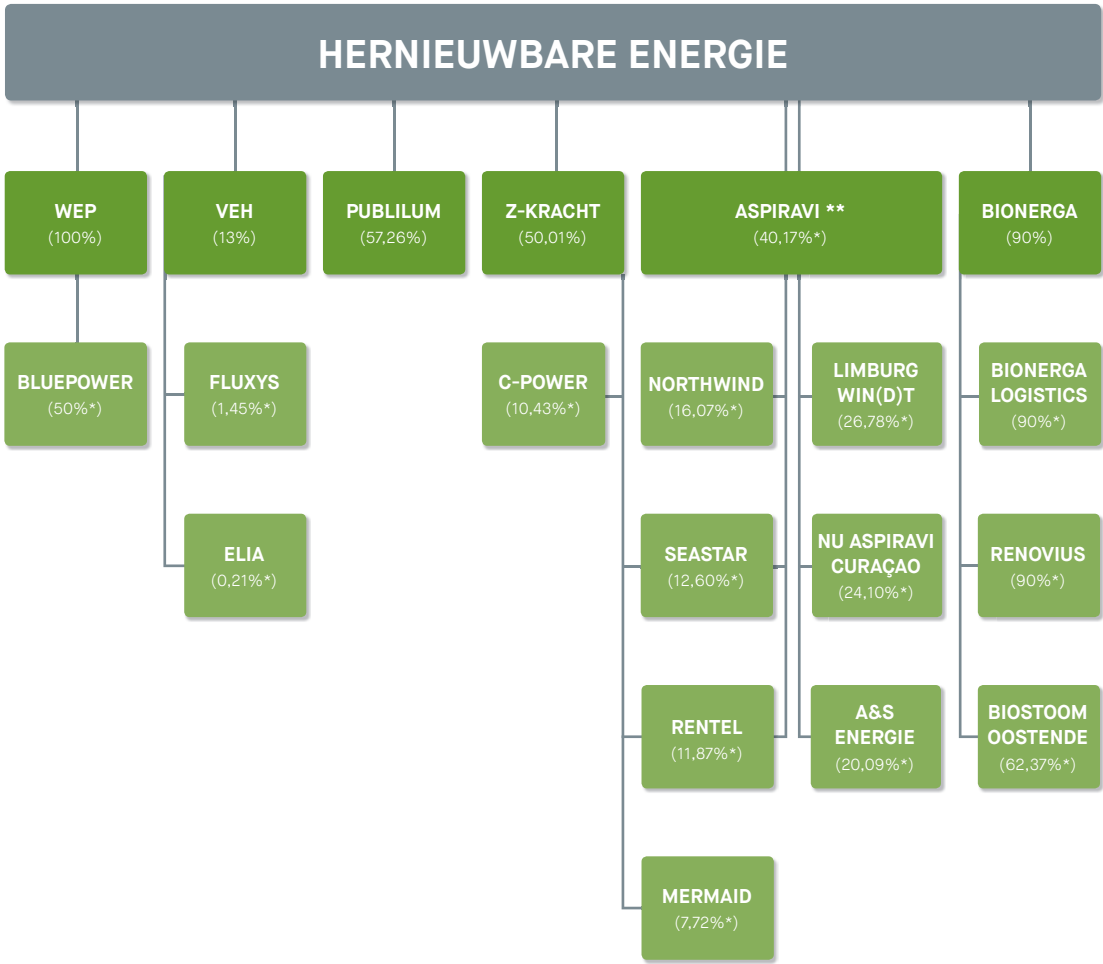
Nuhma investeert daarnaast ook in innovatie en kennis. Dit uit zich niet in het fysiek produceren van groene energie, maar is naar de toekomst toe een onmisbaar element in het bereiken van de algemene doelstelling.

DE GROENE ENERGIE VAN NUHMA NAAR TYPE

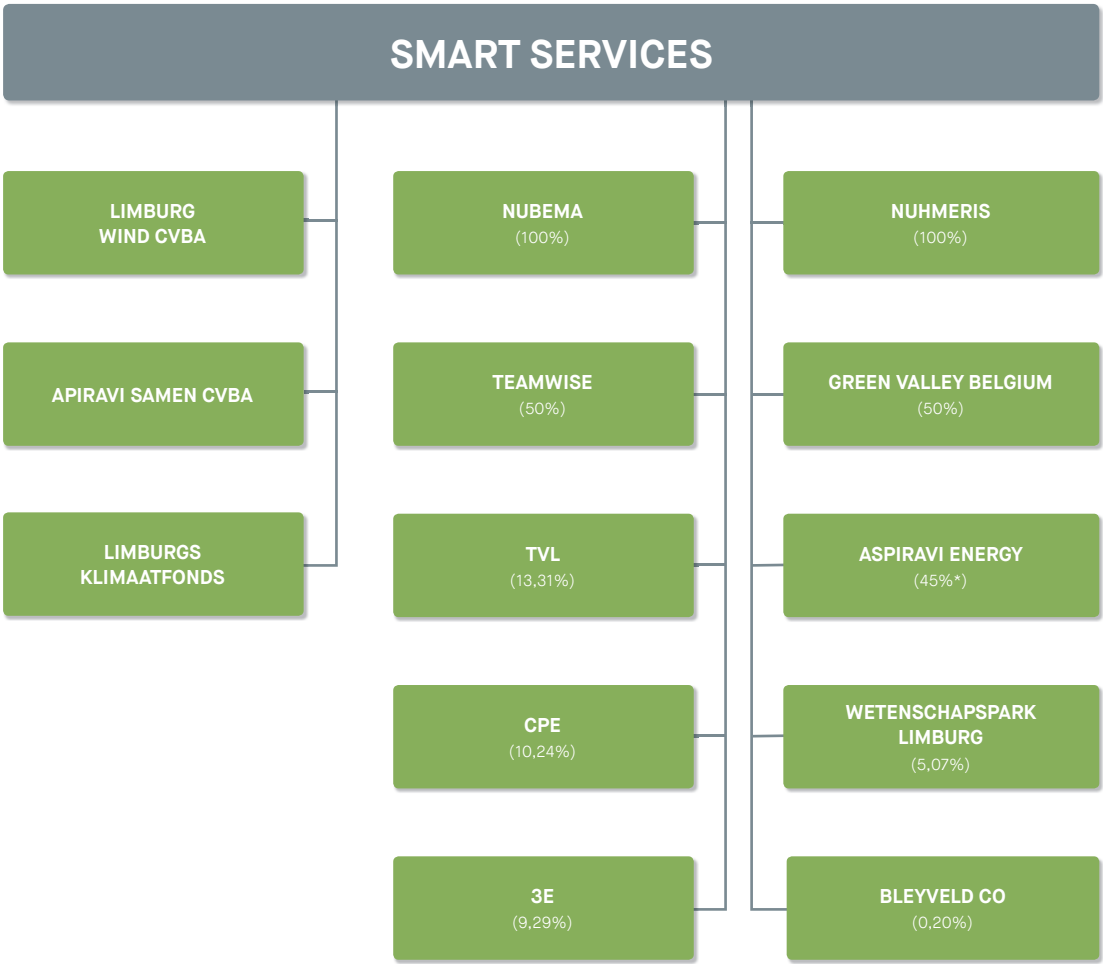
Kern-participaties Nuhma

30

** Enkel de voornaamste dochtervennootschappen van Aspiravi NV worden weergegeven.

31

* Participatie Nuhma rechtstreeks en onrechtstreeks

Balans na winstverdeling

ACTIVA

	codes	boekjaar	vorig boekjaar
VASTE ACTIVA	20/28	294.096.661	294.143.977
Immateriële vaste activa	21	2.223	
Materiële vaste activa	22/27	56.066	49.205
Installaties, machines en uitrusting	23	12.362	
Overige materiële vaste activa	26	43.704	49.205
Financiële vaste activa	28	294.038.372	294.094.772
Verbonden ondernemingen	280/1	8.281.890	7.782.390
• Deelnemingen	280	8.281.890	7.782.390
Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	282/3	285.756.482	286.312.382
• Deelnemingen	282	265.888.543	266.665.253
• Vorderingen	283	19.867.939	19.647.129
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	33.625.605	27.667.524
Vorderingen op meer dan één jaar	29	2.657.432	1.040.400
Overige vorderingen	291	2.657.432	1.040.400
Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	1.778.273	475.024
Handelsvorderingen	40	559.413	331.394
Overige vorderingen	41	1.218.859	143.630
Geldbeleggingen	50/53	1.925.000	6.654.433
Overige beleggingen	51/53	1.925.000	6.654.433
Liquide middelen	54/58	26.545.892	18.920.680
Overlopende rekeningen	490/1	719.007	576.987
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	327.722.266	321.811.501

PASSIVA

	codes	boekjaar	vorig boekjaar
EIGEN VERMOGEN	10/15	322.340.075	316.693.771
Kapitaal	10	139.671.876	139.671.876
Geplaatst kapitaal	100	139.671.876	139.671.876
Reserves	13	182.668.199	176.087.935
Wettelijke reserve	130	10.617.515	10.085.199
Onbeschikbare reserves	131	111.002.735	111.002.735
• Andere	1311	111.002.735	111.002.735
Beschikbare reserves	133	61.047.949	55.000.000
Overgedragen winst (verlies) (+)/(-)	14	0	933.960
SCHULDEN	17/49	5.382.191	5.117.730
Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	5.378.906	5.107.049
Handelsschulden	44	176.833	77.787
• Leveranciers	440/44	176.833	77.787
Schulden m.b.t. belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	202.074	29.262
• Belastingen	450/3	162.064	
• Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	40.010	29.262
Overige schulden	47/48	5.000.000	5.000.000
Overlopende rekeningen	492/3	3.284	10.681
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	327.722.266	321.811.501

Resultatenrekening

	codes	boekjaar	vorig boekjaar
Bedrijfsopbrengsten	70/74	592.579	474.609
Omzet	70	581.866	411.657
Voorraad goederen in bewerking en gereed product en bestellingen in uitvoering: toename (afname) (+)/(-)	71		
Geproduceerde vaste activa	72		
Andere bedrijfsopbrengsten	74	10.713	62.952
Bedrijfskosten	60/64	1.403.162	1.534.096
Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60		
• Aankopen	600/8		
• Voorraad: afname (toename) (+)/(-)	609		
Diensten en diverse goederen	61	949.032	1.095.052
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (+)/(-)	62	367.471	432.021
Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	9.246	5.381
Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: toevoegingen (terugnemingen) (+)/(-)	631/4		
Voorzieningen voor risico's en kosten: toevoegingen (bestedingen en terugnemingen) (+)/(-)	635/7		
Andere bedrijfskosten	640/8	77.413	1.642
Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)	649		
Bedrijfswinst (Bedrijfsverlies) (+)/(-)	9901	-810.583	-1.059.487
Financiële opbrengsten	75	11.691.999	6.532.578
Opbrengsten uit financiële vaste activa	750	10.146.374	5.527.131
Opbrengsten uit vlottende activa	751	1.545.518	1.003.781
Andere financiële opbrengsten	752/9	108	1.667
Financiële kosten	65	18.561	67.981
Kosten van schulden	650	3.325	3.444
Waardeverminderingen op vlottende activa andere dan voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen: toevoegingen (terugneming) (+)/(-)	651		
Andere financiële kosten	652/9	15.235	64.538
Winst (Verlies) uit de gewone bedrijfsuitoefening voor belasting (+)/(-)	9902	10.862.856	5.405.110

	codes	boekjaar	vorig boekjaar
Uitzonderlijke opbrengsten	76		
Terugneming van afschrijvingen en van waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa	760		
Terugneming van waardeverminderingen op financiële vaste activa	761		
Terugneming van voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten	762		
Meerwaarde bij de realisatie van vaste activa	763		
Andere uitzonderlijke opbrengsten	764/9		
Uitzonderlijke kosten	66		
Uitzonderlijke afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	660		
Waardeverminderingen op financiële vaste activa	661		
Voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten Toevoegingen (bestedingen) (+)/(-)	662		
Minderwaarden bij de realisatie van vaste activa	663		
Andere uitzonderlijke kosten	664/8		
Als herstructureringskosten geactiveerde uitzonderlijke kosten (-)	669		
Winst (Verlies) van het boekjaar voor belasting (+)/(-)	9903	10.862.856	5.405.110
Onttrekkingen aan de uitgestelde belastingen	780		
Overboeking naar de uitgestelde belastingen	680		
Belastingen op het resultaat (+)/(-)	67/77	216.552	9.516
Belastingen	670/3	216.552	9.516
Regularisering van belastingen en terugneming van voorzieningen voor belastingen	77		
Winst (verlies) van het boekjaar (+)/(-)	9904	10.646.304	5.395.594
Onttrekking aan de belastingvrije reserves	789		
Overboeking naar de belastingvrije reserves	689		
Te bestemmen winst (verlies) van het boekjaar (+)/(-)	9905	10.646.304	5.395.594

Resultaatverwerking

		codes	boekjaar	vorig boekjaar
Te bestemmen winst (verlies)	(+)/(-)	9906	11.580.264	6.203.740
Te bestemmen winst (verlies) van het boekjaar	(+)/(-)	9905	10.646.304	5.395.594
Overgedragen winst (verlies) van het vorige boekjaar	(+)/(-)	14P	933.960	808.145
Onttrekking aan het eigen vermogen		791/2		
aan het kapitaal en aan de uitgiftepremies		791		
aan de reserves		792		
Toevoeging aan het eigen vermogen		691/2	6.580.264	269.780
aan het kapitaal en aan de uitgiftepremies		691		
aan de wettelijke reserve		6920	532.315	269.780
aan de overige reserves		6921	6.047.949	
Over te dragen winst (verlies)		14	0	933.960
Tussenkost van de vennoten in het verlies		794		
Uit te keren winst		694/6	5.000.000	5.000.000
Vergoeding van het kapitaal		694	5.000.000	5.000.000
Bestuurders of zaakvoerders		695		
Andere rechthebbenden		696		

Verslag van de commissaris

aan de algemene vergadering van de vennootschap
Nuhma NV over het boekjaar afgesloten
op 31 december 2015

Overeenkomstig de wettelijke en statutaire bepalingen, brengen wij u verslag uit in het kader van ons mandaat van commissaris. Dit verslag omvat ons oordeel over de balans op 31 december 2015, over de resultatenrekening van het boekjaar afgesloten op 31 december 2015 en over de toelichting (alle stukken gezamenlijk de "Jaarrekening") en omvat tevens ons verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen.

Verslag over de Jaarrekening - Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de controle uitgevoerd van de Jaarrekening van Nuhma NV (de "Vennootschap") over het boekjaar afgesloten op 31 december 2015, opgesteld op grond van het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel, met een balans totaal van €327.722.266 en waarvan de resultatenrekening afsluit met een winst van het boekjaar van €10.646.304.

Verantwoordelijkheid van het bestuursorgaan voor het opstellen van de Jaarrekening

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen van de Jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoud-

kundig referentiestelsel. Deze verantwoordelijkheid omvat: het opzetten, implementeren en in stand houden van een interne controle met betrekking tot het opstellen en de getrouwe weergave van de Jaarrekening die geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of het maken van fouten bevat; het kiezen en toepassen van geschikte waarderingsregels; en het maken van boekhoudkundige schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de commissaris

Het is onze verantwoordelijkheid een oordeel over deze Jaarrekening tot uitdrukking te brengen op basis van onze controle. Wij hebben onze controle volgens de internationale auditstandaarden ("International Standards on Auditing" - "ISA's") uitgevoerd. Die standaarden vereisen dat wij aan de deontologische vereisten voldoen alsook de controle plannen en uitvoeren teneinde een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de Jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een controle omvat werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de in de Jaarrekening opgenomen bedragen en toelichtingen. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de beoordeling door de commissaris, met inbegrip van diens inschatting van de risico's van een afwijking van materieel belang in de Jaarrekening als

gevolg van fraude of van fouten. Bij het maken van die risico-inschatting neemt de commissaris de bestaande interne controle van de Vennootschap in aanmerking die relevant is voor het opstellen door de Vennootschap van de Jaarrekening die een getrouw beeld geeft, ten einde controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn, maar die niet gericht zijn op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de bestaande interne controle van de Vennootschap.

Een controle omvat tevens een evaluatie van de geschiktheid van de gehanteerde waarderingsregels en van de redelijkheid van de door het bestuursorgaan gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van de presentatie van de Jaarrekening als geheel. Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de Vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen en wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om daarop ons oordeel te baseren.

Oordeel zonder voorbehoud

Naar ons oordeel geeft de Jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en van de financiële toestand van de Vennootschap per 31 december 2015, alsook van haar resultaten over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met het in België van toepassing zijnde boekhoudkundig referentiestelsel.

Verslag betreffende overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Het bestuursorgaan is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de Jaarrekening, in overeenstemming met artikel 96 van het Wetboek van vennootschappen, evenals het naleven van de wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften die van toepassing zijn op het voeren van de boekhouding, alsook voor het naleven van het Wetboek van vennootschappen en van de statuten van de Vennootschap.

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de van toepassing zijnde bijkomende norm uitgegeven door het Instituut van de Bedrijfsrevisoren, zoals gepubliceerd in het Belgisch staatsblad op 28 augustus 2013 (de "Bijkomende Norm"), is het onze verantwoordelijkheid om bepaalde procedures uit te voeren aangaande de naleving, in alle van materieel belang zijnde opzichten, van bepaalde wettelijke en reglementaire verplichtingen, zoals gedefinieerd in de Bijkomende Norm. Op grond hiervan, doen wij de volgende bijkomende verklaringen die niet van aard zijn om de draagwijdte van ons oordeel over de Jaarrekening te wijzigen:

- Het jaarverslag over de Jaarrekening behandelt de door de wet vereiste inlichtingen, stemt overeen met de Jaarrekening en bevat geen van materieel belang zijnde inconsistenties ten aanzien van de informatie waarover wij beschikken in het kader van onze opdracht.
- Onverminderd formele aspecten van ondergeschikt belang, werd de boekhouding gevoerd overeenkomstig de in België van toepassing zijnde wettelijke en bestuursrechtelijke voorschriften.
- De resultaatverwerking, die aan de algemene vergadering wordt voorgesteld, stemt overeen met de wettelijke en statutaire bepalingen.

Wij dienen u geen verrichtingen of beslissingen mede te delen die in overtreding met de statuten of het Wetboek van vennootschappen zijn gedaan of genomen.

Hasselt, 2 mei 2016
Ernst & Young Bedrijfsrevisoren BCVBA
Commissaris
vertegenwoordigd door

Stefan Olivier Vennoot*
* Handelend in naam van een BVBA

16S00249

Nuhma werkt namens de Limburgse gemeenten aan duurzaamheid, energie en innovatie via gerichte participaties. Leidraad is de maatschappelijke meerwaarde voor de gemeenschap in het algemeen en Limburg in het bijzonder. Daarnaast ontvangen de 43 Limburgse gemeenten en Laakdal die lid zijn ieder jaar een dividend. Zij vormen eveneens de algemene vergadering van Nuhma. Een Raad van Bestuur staat in voor het beheer van de participatieportefeuille.

Door haar investeringen en participaties in andere ondernemingen wil Nuhma mee de doelstelling helpen realiseren om Limburg CO₂-neutraal te maken tegen 2020.

Trichterheideweg 8, 3500 Hasselt, www.nuhma.be

